, 06.03.2025 r.

STANOWISKO

nr 01/2025 z dnia 06.03.2025 r. w sprawie:

potrzeby zmiany ustawy o pomocy społecznej w zakresie finansowania kosztów pobytu osób ubezwłasnowolnionych w domach pomocy społecznej

dostrzega potrzebę wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą", w zakresie finansowania kosztów pobytu osób ubezwłasnowolnionych całkowicie w domach pomocy społecznej (DPS), które zamieszkują poza gminą swojego opiekuna prawnego.

1. Aktualny stan prawny

Obecne przepisy nakładają na gminę miejsca zamieszkania opiekuna prawnego obowiązek pokrywania kosztów pobytu osoby ubezwłasnowolnionej w DPS, niezależnie od tego, gdzie osoba ta faktycznie przebywa i korzysta z usług publicznych. Powoduje to nadmierne obciążenie finansowe gmin, które nie są faktycznie związane z osobą ubezwłasnowolnioną, a jednocześnie zwalnia z tych kosztów gminę, na terenie której osoba faktycznie mieszka i korzysta z infrastruktury publicznej.

Zgodnie z art. 101 ustawy:

- Dla mieszkańca domu pomocy społecznej właściwa jest gmina, która skierowała go do tej jednostki.
- Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania opiekuna prawnego ponosi obowiązek finansowy za pobyt osoby ubezwłasnowolnionej w DPS.

Z kolei art. 27 Kodeksu cywilnego stanowi, że miejscem zamieszkania osoby pozostającej pod opieką jest miejsce zamieszkania opiekuna prawnego. Przepis ten powoduje, że gmina miejsca zamieszkania opiekuna prawnego, a nie faktycznego miejsca pobytu osoby ubezwłasnowolnionej, ponosi koszty jej pobytu w DPS.

2. Uzasadnienie potrzeby zmian legislacyjnych

Obecny stan prawny prowadzi do sytuacji, w której gmina miejsca zamieszkania opiekuna prawnego musi finansować pobyt osoby ubezwłasnowolnionej w DPS w innej gminie, mimo że nie jest z nią faktycznie związana. Skutkuje to nierównym rozłożeniem kosztów i obciążeniem gmin, które nie korzystają z podatków ani innych wpływów od tej osoby.

Przykładowo, mieszkaniec gminy X zostaje ubezwłasnowolniony, a sąd wyznacza na jego opiekuna prawnego osobę z gminy Y. W efekcie to gmina Y, mimo braku faktycznego związku z osobą ubezwłasnowolnioną, musi ponosić koszty jej pobytu w DPS. Jednocześnie gmina X, w której mieszkaniec faktycznie żył, pracował i korzystał z lokalnych usług publicznych, nie ponosi żadnych kosztów.

Taki system prowadzi do nierównomiernego rozkładu wydatków między gminami i nie odzwierciedla rzeczywistych powiązań społecznych i administracyjnych. Brak mechanizmu rekompensaty finansowej dodatkowo pogłębia ten problem.

3. Zakres proponowanych zmian

postuluje zmianę przepisów w taki sposób, aby koszty pobytu osoby ubezwłasnowolnionej w DPS ponosiła gmina faktycznego miejsca jej zamieszkania, a nie gmina miejsca zamieszkania opiekuna prawnego.

Zmiana mogłaby zostać wprowadzona poprzez nowelizację art. 101 ustawy o pomocy społecznej i dodanie nowych ustępów regulujących tę kwestię:

„W przypadku osób ubezwłasnowolnionych całkowicie, umieszczonych w domu pomocy społecznej na wniosek opiekuna prawnego zamieszkałego na terenie innej gminy niż miejsce faktycznego zamieszkania osoby ubezwłasnowolnionej, gmina faktycznego miejsca zamieszkania osoby ubezwłasnowolnionej ponosi koszty jej pobytu w DPS."

Rozwiązanie to pozwoli na bardziej sprawiedliwe rozłożenie obciążeń finansowych między jednostkami samorządu terytorialnego i wyeliminuje sytuacje, w których gminy niepowiązane z osobą ubezwłasnowolnioną są zmuszane do finansowania jej pobytu w DPS.

apeluje o podjęcie działań legislacyjnych w tym zakresie celem przywrócenia równowagi finansowej i zapewnienia jasności prawnej w odniesieniu do finansowania kosztów pobytu osób ubezwłasnowolnionych w domach pomocy społecznej.

06.03.2025 r.

STANOWISKO

nr 05/2025 z dnia 06.03.2025 r. w sprawie:

rozszerzenia zakresu Bonu Senioralnego
o możliwość finansowania pobytu
w ośrodkach wsparcia dziennego

, mając na uwadze prowadzone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prace nad ustawą o Bonie Senioralnym oraz liczne informacje pojawiające się w przestrzeni publicznej na temat tego projektu, zwraca uwagę na istotne kwestie związane z jego wdrożeniem.

Jako jednostki samorządu terytorialnego, które na co dzień podejmują działania na rzecz zapewnienia wsparcia i godnych warunków życia dla najstarszych mieszkańców, posiadamy szczegółowe rozeznanie w zakresie potrzeb seniorów w naszych społecznościach. W pełni zgadzamy się z założeniami projektu, które zakładają umożliwienie członkom rodzin seniora podjęcia pracy zawodowej, pod warunkiem zagwarantowania odpowiedniej opieki dla osób starszych. W praktyce jednak długotrwała nieobecność członków rodziny, związana z wykonywaniem pracy, często prowadzi do sytuacji, w której seniorzy pozostają bez niezbędnego wsparcia przez wiele godzin w ciągu dnia.

Obserwujemy, że brak systemowych rozwiązań w tym zakresie może prowadzić do licznych zagrożeń – nie tylko związanych z brakiem zaspokojenia podstawowych potrzeb higienicznych czy żywieniowych, ale także z poczuciem osamotnienia, opuszczenia i utraty bezpieczeństwa.

W naszej ocenie kluczowym jest skierowanie kroków w stronę podjęcia wszelkich możliwych działań, by seniorzy jak najdłużej pozostawali aktywni i tym samym zdolni do samopomocy swoim rówieśnikom. Dążenie do tego powinno być realizowane przede wszystkim poprzez umożliwienie udziału w różnych aktywnościach poza miejscem zamieszkania, jednakże z zachowaniem wszelkiej staranności o ich bezpieczeństwo. Jest to możliwe przede wszystkim poprzez zwiększenie dostępności miejsc w ośrodkach wsparcia dziennego, tj. Domach Dziennego Pobytu oraz Klubach Seniora.

Dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie pozwalają wyciągnąć wnioski, iż działalność takich ośrodków w znaczący sposób opóźnia moment pogorszenia się samodzielności i samoobsługi seniorów, a przede wszystkim minimalizuje wśród podopiecznych poczucie wykluczenia, samotności, opuszczenia. Niejednokrotnie wręcz nadaje ich życiu nowy sens.

Zabezpieczenie potrzeb osób w podeszłym wieku poprzez umożliwienie uczestnictwa w Dziennych Domach Pobytu, czy Klubach Seniora minimalizuje ryzyko wystąpienia zdarzeń niebezpiecznych w miejscach zamieszkania, gdzie senior długi czas zmuszony jest do przebywania w samotności (działania autodestrukcyjne, przestępstwa charakterystyczne dla tej grupy wiekowej tzw. „na wnuczka", itp.).

Właśnie dlatego zwracamy uwagę na potrzebę przygotowania rozwiązań systemowych, które będą umożliwiały wykorzystanie Bonu Senioralnego na Jego udział w zbiorowych ośrodkach wsparcia dziennego.

Uważamy, że pojawiające się w przestrzeni publicznej informacje o zabezpieczeniu dzięki Bonowi Senioralnemu jednej, czy dwóch godzin opieki nad seniorem, na pewno nie będą wystarczającym bodźcem do podjęcia przez członka rodziny opiekującego się osobą w podeszłym wieku decyzji o zatrudnieniu. Jesteśmy przekonani, że dopiero zabezpieczenie seniora na minimum 8 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu pozwoli członkom rodziny na poważnie myśleć o włączeniu się do grupy aktywnych zawodowo członków społeczeństwa.

Zlecenie samorządowi realizowania w miejscu zamieszkania seniora kolejnych usług opiekuńczych jest już praktycznie niemożliwe do realizacji. Już na tym etapie mamy permanentny problem z zabezpieczeniem kadry, która miałaby to wykonywać. Powyższe nie jest tylko skutkiem niskich wynagrodzeń, ale przede wszystkim brakiem osób zainteresowanych wykonywaniem pracy w tym charakterze. Sytuacja demograficzna wyraźnie wskazuje, że ten problem będzie się tylko nasilał. Liczba podopiecznych rośnie, natomiast opiekunów nie przybywa.

Mając na uwadze powyższe, apelujemy o rozważenie możliwości, by Bon Senioralny mógł pokrywać koszt udziału seniora w różnorodnych formach wsparcia dziennego pobytu, w ośrodkach podlegających nadzorowi instytucjonalnemu. Należy pamiętać, ze Seniorzy stanowią szczególną grupę społeczną, podatną na manipulacje, przemoc psychiczną, fizyczną. Dzięki zwiększeniu dostępności zbiorowych form opieki nad najstarszymi, usługi realizowane będą pod zdecydowanie większym nadzorem, a co za tym idzie dadzą seniorom oraz ich rodzinom większe poczucie bezpieczeństwa.

Kierując działania w proponowaną stronę zabezpieczyć będzie można większą grupę mieszkańców, przy wykorzystaniu mniejszej ilości personelu. Jednak szczególnie istotne jest to, że seniorzy korzystający z tych form wsparcia będą mieli zabezpieczone nie tylko potrzeby bytowo-higieniczne, ale przede wszystkim o wiele dłużej pozostaną aktywni w życiu społecznym.

Jesteśmy przekonani, że uwzględnienie zbiorowych form wsparcia dziennego seniorów jako kluczowego elementu Bonu Senioralnego w znaczący sposób wpłynęłoby na poszerzenie dostępności usług opiekuńczych dla tej grupy społecznej i co równie istotne byłoby istotnym bodźcem do podjęcia przez członków rodziny seniora decyzji dotyczącej podjęcia zatrudnienia.

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Departament Pomocy Społecznej
Dyrektor
Beata Karlińska

Warszawa, dnia 2025-06-06 r.
DPS-I.070.19.2025

Szanowny Panie,
W odpowiedzi petycję dotyczącą potrzeby zmiany ustawy o pomocy społecznej w zakresie finansowania kosztów pobytu osób ubezwłasnowolnionych w domach pomocy społecznej oraz rozszerzenia zakresu Bonu Senioralnego o możliwość finansowania pobytu w ośrodkach wsparcia dziennego uprzejmie wyjaśniam.

W chwili obecnej w tutejszym Ministerstwie rozważana jest zmiana przepisów ustawy o pomocy społecznej jako efekt prac Zespołu do spraw reformy systemu pomocy społecznej powołanego jako organ opiniodawczo-doradczy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
Wśród proponowanych zmian przewidziano zmianę stanowiącą, iż w przypadku osoby posiadającej opiekuna prawnego przebywającej w domu pomocy społecznej właściwa miejscowo będzie gmina tej osoby sprzed rozpoczęcia pobytu w domu.

Jednocześnie uprzejmie informuję, iż rozważana jest również między innymi zmiana przepisów dotyczących odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej wykluczająca z obowiązku ponoszenia takiej opłaty przez osoby małoletnie, a także wprowadzenie zasady, zgodnie z którą odpłatność za dps ponosiłaby osoba obdarowana nieruchomością, nabywca nieruchomości na podstawie umowy dożywocia, lub ewentualnie innych umów, na mocy których nabycie własności nieruchomości następuje w zamian za opiekę.

Planowany termin skierowania wniosku o wpis do Wykazu prac Rady Ministrów to obecny kwartał.

W tym miejscu pragnę zaznaczyć, iż właściwym do wypowiadania się w zakresie projektowanych zmian i proponowanych rozwiązań w projekcie ustawy o bonie senioralnym jest Pani Marzena Okła-Drewnowicz - Minister do spraw Polityki Senioralnej.

Z wyrazami szacunku
Beata Karlińska
Dyrektor
Departamentu Pomocy Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/